

תמיד מרוויחים משהו

ד"ר שרי שניידר מטפלת בילדים עם דיסלקציה, דיסגרפיה וקשיים בקשב וריכוז בשיטה חדשה

נחמן גלבוע
26/06/02

באחד הימים הגיע לד"ר שרי שניידר, מקימת מרכז קורן לאבחון וטיפול בקשיי למידה ודיסלקסיה, ילד שלמד בכיתה ה' בבית הספר היסודי באחד הקיבוצים בשרון, שכל גרמי החינוך אמרו עליו שהוא מתאים לחינוך מיוחד ושבודאי לא יוכל להמשיך את לימודיו בחטיבת הביניים. "הוא אובחן עם קשיי למידה קשים, דיסלקסיה ודיסגרפיה, קושי לקרוא, לכתוב ולהעתיק מהלוח", מספרת שניידר. "האבחון הפסיכולוגי בהחלט הראה שבבסיס יש יכולות טובות לחשיבה והבנה, אבל במקרה הזה היו גם כעסים רבים בין ההורים לבית הספר. הוא קיבל הרבה עזרה, שלא סייעה לו, והגיע אלינו כמעט ללא יכולת קריאה. בכיתה הוא ניסה למשוך תשומת לב, היה ליצן הכיתה, לפעמים הפך שולחנות. בית הספר לא היה יכול להתמודד אתו, אז שלחו אותו לפעמים לעבוד עם החצרן. בשיחות שקיימתי עם המשפחה, היה הרבה בכי בחדר שלי. ההורים ואפילו אחותו לא הסכימו שהוא יופנה לחינוך המיוחד והתעקשו בכך שזה לא יקרה". התחילו לעבוד איתו בשיטה המיוחדת הנהוגה במרכז קורן, כששניידר מקפידה לשמור על קשר עם המערכת הבית ספרית. במרכז הוא חווה מפגש עם ילדים נוספים שחלקם באו מבית הספר שלו, ותוך כדי ההתקדמות בטיפול הוא זכה להתייחסות אחרת של המערכת בחטיבת הביניים למרות שהמצוקות היו עדיין קשות. הוא סיים במרכז בצורה יפה את התהליך בעברית, אבל בכל זאת נותר פער בשל השנים שבהם הפסיד חומר לימודי. היום הוא עולה לכיתה י"ב, ונמצא במרכז קורן במחלקה לאנגלית. בבית הספר החליטו שהוא יוכל לגשת לכל בחינות הבגרות, והוא לומד בכיתה קטנה יותר עם תמיכה כשכל הסיכויים הם שהוא יגמור את בית הספר עם תעודת בגרות טובה. במבחנים ב"א הוא קיבל ציונים שנעו בין 85 ל-100. שניידר מאמינה שגם באנגלית הוא יוכל לגשת ל-4 יחידות עם הארכת זמן, ויסיים את הבחינה בציון גבוה. ריקי טילר,

מנהלת מרכז קורן בקרית, מכירה את מערכת החינוך הקיבוצית מקרוב. במשך 12 שנים היא לימדה במוסד "אשרת" שהפך לבית ספר "אופק", וריכזה עם מורה נוספת את מרכז הלמידה. היום היא פוגשת חלק מהילדים המתקשים במרכז בקריית מוצקין. "הילדים מגיעים מאוד מטופלים, ואין פספוס של ילד מתקשה", היא מספרת, "אבל בכל זאת יש מקרים שבהם השיטה הרגילה לא נותנת מענה. הגיע אלי ילד מקיבוץ שלא הצליח להסתדר במערכת הרגילה למרות שקיבל עזרה, ובבית הספר האיזורי לא הצליח להגיע אליו לאחר שהוריו עברו גירושין. הוא ישב בבית הספר בלי להוציא מחברות, לא קרא בכלל ולא היה מוכן לנסות. כששלחו אותו אלי הוא גילה הרבה מוטיבציה, ומילא את כל מה שצריך. לאט לאט הכנסנו את הילד למערכת בבית הספר. בכל פעם הוא הצטרף לעוד מקצוע, אחר כך התחיל לכתוב בעזרת מחשב, ולבסוף התחיל לקרוא ואפילו להנות מזה. בסופו של דבר, הוא עלה לחטיבת הביניים והיום הוא פשוט לומד. בעקבותיו הגיעו מהקיבוצים ילדים נוספים, שהם המקרים הכי קשים שכמעט ונאשו מהם".

אחרת מהמקובל

עד לפני כ-16 שנים היתה שניידר, 54, מורה לספרות בבית ספר יסודי בנתניה, שאהבה את העבודה שלה מאוד. במהלך השנים למדה בבר אילן ספרות וצרפתית לתואר ראשון, סיימה תואר ראשון בסמינר לוינסקי בספרות ומקרא, השתלמה בהנחיית קבוצות הורים ובטיפול משפחתי, והקימה במקום עבודתה את בית הספר הקהילתי בשילוב הורים, מורים וילדים. המפנה בחייה התרחש כשהתוודעה במהלך שנת חופש שעשתה בפאריס, לשיטה הסימיופונית לטיפול בלקויות למידה ודיסלקסיה שנבנתה על ידי הרופא והפסיכואנליטיקן, ד"ר איזי בלר. "הרעיון שלו היה לשים את הקשיים של הילד בשלב הראשון בצד", היא מספרת, "ולעבוד על ההתמודדות עם הקשיים הללו בצורה אחרת מהמקובל. בשלבים הראשונים של הטיפול לא ממקדים את תשומת הלב בקריאה, אלא מתמקדים דווקא בשפה הדבורה שבה תולים את שורש הבעיה". שניידר, שהחליטה לייבא לישראל את השיטה הנהוגה במספר מדינות באירופה, מציינת שמחקרים אחרונים

חלק 2

היסודות האוטומוטיים של השפה. באים פעמיים בשבוע בשעות אחר הצהריים, ומתחלים מהמוזיקה של השפה. הילד יושב במרכז קשב עם אוזניות ומיקרופון, ושומע בתחילה צפצוף מקלטת שעובד על התדרים הגבוהים. במפגשים הבאים הצלילים מתחברים בחצי המפגש הראשון, ובחצי השני הוא מתחיל לחזור על מילים. זה תרגול של הזיכרון לרצף תוך בניית יסודות השפה. החזרות מתחילות ממילים בודדות ועוברות לצמדי מילים ומשפטים. ברגע שהילד חוזר על משפטים הוא בעצם מתחיל לשמוע סיפורים. לפעמים מדובר בילדים בכתה ח' שעד אז לא קראו אף ספר מהספרייה ואפילו לא עיתון נוער, ופתאום הם כאילו קוראים ספר מרתק וגם זוכרים את המשפטים שהם חזרו עליהם. לפעמים הם ממש במתח לקראת המשך הסיפור, וכך הם צוברים בהנאה שעות קריאה רבות מאוד". כעבור 34 חודשים מגיע השלב שבו הילד מקבל ספר ליד, ובספר הזה מסומנים בכל עמוד צמדי מילים וקטעי משפטים שהוא הורגל לשנן ולזכור אותם. בשלב הזה הוא כבר יודע גם לבטא את המילים בטונים הנכונים, תרגול שגם מקנה לו ביטחון בהשתתפות בעל פה בכיתה. לאחר הקריאה המודרכת מתוך מדפי הספרים המסומנים המצויים במרכז, בא השלב המתקדם יותר של הקריאה החופשית מהספרים הלא מסומנים. כששלב הקריאה כבר מבוסס יחסית, מגיע שלב העבודה על הכתיבה, איות נכון, תיקון שגיאות כתיב והבנת הנקרא. לדברי טילר גם הזיכרון החזותי מתחזק עם הזמן ומשתפר, לאחר שהילד עבר הרבה שעות קריאה. יש גם מקרים שנכשלים? שניידר: "ד"ר בלר דיווח על 76% הצלחה, שזה נחשב לשיעור גבוה בעולם. אני חושבת שיש לנו הצלחה של קרוב ל-90%, אולי בזכות זה שאנחנו עובדים בקשר הדוק עם בית הספר והוא לא, ובזכות זה שאנחנו בונים אסטרטגיות מאוד מיוחדות של להיות לומד עצמאי. המקרים של חוסר הצלחה הם בעיקר כשמגיעים אלי עם בעיות מאוד קשות, ואז אני אומרת להורים שאוכל לפתור חלק מהבעיות אבל לא את כולן. קורה לפעמים שילד מקבל מסרים מאחד ההורים של חוסר אמון בטיפול וזה משפיע עליו, ויש גם מקרים של חוסר התמדה שמשפיעים על התוצאה. אני חייבת לציין שבקיבוצים לא נתקלתי בתופעות של חוסר התמדה ואי לקיחת אחריות, פרט למקרה אחד שבו חשבו ההורים שהקיבוץ צריך לדאוג להם להסעות ואמרו שלא יבואו עם הילד אם הקיבוץ לא ידאג להם להסעה". טילר: "הילדים שמגיעים הנה תמיד מרוויחים משהו. גם אם לא הגענו לתוצאה המקווה של קריאה בשטף בהתאם לגילו, הוא מרוויח בזיכרון, בקשב, בהתמודדות האישית ואפילו בפיתוח השרים חברתיים".

מצביעים על כך שבעיות בתהליכים הפונולוגיים (תורת הצלילים) וקשיים בזיכרון ברצף, דהיינו הזיכרון לטווח הקצר האמור לשמור על המלים והצלילים, הם הגורמים העיקריים לדיסלקסיה, כשאלהם נלווים לעתים בעיות נוספות כמו קושי בקשב וריכוז ועוד. השיטה הסימיופונית פועלת דרך החזרה אל יסודות הקריאה שהם הצלילים, חיבור הצלילים והמוזיקה של השפה, ורק לאחר מכן תרגום מהצליל לשפה הכתובה. שניידר: "אנחנו מתחילים בעבודה על המערכת האודיטורית (צלילים) שאחר כך מתחבר במוח עם המערכת החזותית. בחודשים הראשונים נעשית עם הילד עבודה על הצלילים בלבד, מבלי להניח לפניו שום טקסט כתוב. הילד יושב בתא קשב ויכול לשחק בכל משחק שיבחר או לא לעשות כלום, וכל מה שנדרש ממנו הוא להרכיב אוזניות ולשמוע את הצלילים המועברים לו דרך מכשיר הלקסיפון. כך הוא מרגיש נינוח ולא מאוים או מעומת עם טקסט כתוב. רק בהמשך מתחילה העבודה על הצד החזותי שנמשכת זמן רב". המרכז בנתניה שהוקם ומנהל על ידי שניידר, שוכן בשכונה פסטורלית בדרום העיר. בצד אחד של החדר ממוקמים מכשירי הלקסיפון הנראים כמכשירי הקלטה עם מגברים, ובצדו השני מדפי הספרים לקריאה מודרכת וקריאה חופשית. ביניהם פרושים תאי הקשב שבהם עובדים הילדים, כשעל קירותיהם מתנוססים ציורים שנעשו בזמן ההקשבה לצלילים ולקלטות.

לאחר מספר שנים שבהם פעלה שניידר רק במרכז בנתניה, נפתחו ביוזמתה שני מרכזים נוספים: בקרית ובגבעתיים. את המרכז בקרית מנהלת טילר שלמדה להכיר את השיטה ולהאמין בה, ואת המרכז בגבעתיים מנהלת גלית בסוק, מאבחנת ועובדת סוציאלית, שגם היא לא היתה מרוצה מהשיטות הקיימות בחינוך המיוחד וחיפשה משהו אחר. למרות שכל מרכז הוא אוטונומי, פועלות שלושתן בשיתוף פעולה וקשר הדוק, כשכל אחת תורמת לשיפור השיטה, שיווקה והדרכת מורות נוספות. "הילדים באים עם ההורים לשיחה ראשונה שהיא מאוד משמעותית", מסבירה שניידר, "הם רואים את העבודה במקום, ולאחר מכן או שהילד נשלח לאבחון או שיש כבר אבחון ואפשר לבנות לו תוכנית אישית. המפגשים הראשונים מוקדשים למבדקים נוספים הנערכים במרכז בנושא הקשב, השיח והצלילים, ועל פיהם נקבע המינון של כל שלב כשכל פגישה מתועדת. בהתחלה מתחילים לעבוד על האינטונציה של השפה. בונים מחדש את